

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)
SSN Anna Dziergawka (sprawozdawca)
SSN Paweł Kołodziejcki

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego
w sprawie **D. B.**

skazanego z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o
przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 64 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 7 lutego 2024 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z dnia 29 listopada 2022 r., sygn. akt II AKa 114/22

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 28 października 2019 r., sygn. akt III K 80/19,

**uchyła wyrok w zaskarżonej części (pkt I) i w tym zakresie
przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku do
ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

[PGW]

UZASADNIENIE

D. B. został oskarżony o popełnienie czynów z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (dalej - u.p.n.) w zw. z art. 64 § 1 k.k. (pkt VIII a/o) oraz o popełnienie wspólnie i w porozumieniu z oskarżonymi w tej samej sprawie Ł. L. i M. S. czterech czynów z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zb. z art. 56 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. (pkt. X, XI, XII i XIII a/o).

Sąd Okręgowy w Białymstoku, wyrokiem z dnia 28 października 2019 r., w sprawie o sygn. akt III K 80/19, uznał D. B. za winnego tego, że:

1) w ramach czynu zarzucanego mu w pkt VIII, polegającego na tym, że czwartego lutego 2019 r. w B., wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii posiadał środek odurzający w postaci ziela konopi innych niż włókniste o łącznej wadze 4,21 grama, przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu ponad 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne przez Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z 31.10.2012 r., wydanym w sprawie o sygn. akt III [...], tj. przestępstwa z art. 62 ust. 1 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;

2) w ramach czynu zarzucanego mu w pkt X, polegającego na tym, że w okresie od 13 do 14 stycznia 2018 r., chcąc, aby Ł. L. - działający wspólnie i w porozumieniu z M. S. - dokonał przestępstwa polegającego na uczestniczeniu w obrocie poprzez nabycie za granicą RP, na terytorium państwa członkowskiego UE, wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, znacznej ilości narkotyków oraz przewiezieniu ich do Polski (wewnątrzwspólnotowe nabycie) celem sprzedaży, a tym samym osiągnął korzyść majątkową, swoim zachowaniem ułatwił ww. jego popełnienie w ten sposób, że kierował samochodem na trasie z B. w kierunku H., gdzie po dotarciu do A. Ł. L. nabył 100 gram kokainy płacąc 27 EUR za gram, a następnie obaj poruszając się ww. autem, w którym znajdowały się te narkotyki, wjechali do Polski przez przejście graniczne w Ś., a docelowo przyjechali do B., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu ponad 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne przez Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z 31.10.2012 r. wydanym w sprawie o sygn.

akt [...], tj. czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 56 ust. 3 u.p.n. w zb. z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;

3) w ramach czynu zarzucanego mu w pkt XI, polegającego na tym, że w okresie od 9 do 10 marca 2018 r chcąc, aby Ł. L. - działający wspólnie i w porozumieniu z M. S. - dokonał przestępstwa polegającego na uczestniczeniu w obrocie poprzez nabycie za granicą RP, na terytorium państwa członkowskiego UE, wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, znacznej ilości narkotyków oraz przewiezieniu ich do Polski, (wewnątrzwspólnotowe nabycie) celem sprzedaży, a tym samym osiągnął korzyść majątkową, swoim zachowaniem ułatwił ww. jego popełnienie w ten sposób, że kierował samochodem osobowym marki R. [...] o nr rej. [...] na trasie z B. w kierunku H., gdzie po dotarciu do A. Ł. L. nabył 200 gram kokainy płacąc 30 EUR za gram, a następnie obaj poruszając się ww. autem, w którym znajdowały się te narkotyki, wjechali do P. przez przejście graniczne w Ś., a docelowo przyjechali do B., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu ponad 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne przez Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z 31.10.2012 r., wydanym w sprawie o sygn. akt [...], tj. czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 56 ust. 3 u.p.n. w zb. z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;

4) w ramach czynu zarzucanego mu w pkt XII, polegającego na tym, że w okresie od 27 do 28 kwietnia 2018 r., chcąc, aby Ł. L. - działający wspólnie i w porozumieniu z M. S. - dokonał przestępstwa polegającego na uczestniczeniu w obrocie poprzez nabycie za granicą RP, na terytorium państwa członkowskiego UE, wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, znacznej ilości narkotyków oraz przewiezieniu ich do Polski (wewnątrzwspólnotowe nabycie) celem sprzedaży, a tym samym osiągnął korzyść majątkową, swoim zachowaniem ułatwił ww. jego popełnienie w ten sposób, że kierował samochodem osobowym marki R. [...] o nr rej. [...] na trasie z B. w kierunku H., gdzie po dotarciu do A. Ł. L. nabył 200 gram kokainy płacąc 28 EUR za gram, a następnie obaj poruszając się ww. autem, w którym znajdowały się te narkotyki, wjechali do P. przez przejście graniczne w Ś., a docelowo przyjechali do B., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu ponad 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne przez Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z 31.10.2012 r., wydanym w sprawie o sygn. akt [...], tj.

czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 56 ust. 3 u.p.n. w zb. z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;

5) w ramach czynu zarzucanego mu w pkt XIII, polegającego na tym, że w okresie od 28 do 29 czerwca 2018 r., chcąc, aby Ł. L. - działający wspólnie i w porozumieniu z M. S. - dokonał przestępstwa polegającego na uczestniczeniu w obrocie poprzez nabycie za granicą RP na terytorium państwa członkowskiego UE, wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, znacznej ilości narkotyków oraz przewiezieniu ich do Polski (wewnątrzwspólnotowe nabycie) celem sprzedaży, a tym samym osiągnął korzyść majątkową, swoim zachowaniem ułatwił ww. jego popełnienie w ten sposób, że kierował samochodem osobowym marki [...] o nr rej. [...] na trasie z B. w kierunku H., gdzie po dotarciu do A. Ł. L. nabył 300 gram kokainy płacąc 28 EUR za gram, a następnie obaj poruszając się ww. autem, w którym znajdowały się te narkotyki, wjechali do P. przez przejście graniczne w ś. a docelowo przyjechali do B., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu ponad 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne przez Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z 31.10.2012 r., wydanym w sprawie o sygn. akt [...], tj. czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 56 ust. 3 u.p.n. w zb. z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

i za te czyny orzekł karę łączną w wysokości 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Apelację od tego wyroku wniósł m.in. obrońca D. B. zarzucając w niej:

1. naruszenie prawa materialnego mające wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 56 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii poprzez zastosowanie go w kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu pomimo tego, że z ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy nie wynika, aby D. B. miał świadomość tego, iż sprowadzane na teren Polski narkotyki miały być sprzedawane innym osobom, co w połączeniu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym czyni kwalifikację opartą na tym zarzucie nieuzasadnioną;
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku polegający na uznaniu, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy, w szczególności powołana w uzasadnieniu orzeczenia treść wyjaśnień oskarżonego B., daje podstawy do przypisania mu świadomości celu wyjazdu do H. wraz z oskarżonym Ł., a tym bardziej świadomości co do ilości przewożonych do P. narkotyków;

3. naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4 k.p.k., 7 k.p.k. poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego przez nienależyte rozważenie wszelkich okoliczności mających znacznie dla rozstrzygnięcia, w szczególności:

a. wyjaśnień złożonych przez podejrzanego D. B., jak również wyjaśnień M. S. i Ł. L., w kontekście pozostałego materiału dowodowego i wysnucie wyłącznie, na ich podstawie wniosku co do tego, iż D. B. miał świadomość po co jedzie do H., jak również świadomość co do tego, iż chodzi o narkotyki w tym znaczną ich ilość;

b. ilości i rodzaju narkotyków znalezionych w mieszkaniu oskarżonego D. B., które przekonują o tym, iż narkotyki te były przeznaczone na własny użytek, a społeczna szkodliwość tego zachowania nieznaczna, co pozwalało na zastosowania art. 62a u.p.n., ewentualnie wypadku mniejszej wagi z art. 62 ust. 4 u.p.n.;

4. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 5 § 2 k.p.k. poprzez tłumaczenie niedających się usunąć wątpliwości wynikających z zebranego w sprawie materiału dowodowego, na niekorzyść oskarżonego i oparcie orzeczenia skazującego wyłącznie na tym, iż wyjaśnienia złożone przez oskarżonego są częściowo sprzeczne z wyjaśnieniami współoskarżonego L., jak również dowodami w postaci dokumentacji dotyczącej połączeń telefonicznych w czasie podróży do H. i powrotu do P.

W oparciu o te zarzuty skarżący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej D. B. tj. w pkt D ppkt 2, 3, 4 i 5 poprzez uniewinnienie go od popełnienia przypisanych mu czynów, zaś w pkt D ppkt 1 poprzez zmianę kwalifikacji prawnej czynu na art. 62a u.p.n. i umorzenie postępowania w tym zakresie, ewentualnie na art. 62 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 63 § 1 k.k. (tak w apelacji - uwaga SN) i wymierzenie za to kary grzywny w wymiarze 20 stawek dziennych po 20 zł każda;

Ewentualnie skarżący wniósł o:

2. uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, po rozpoznaniu m.in. apelacji obrońcy oskarżonego D. B., wyrokiem z dnia 7 października 2020 r., w sprawie o sygn. akt II

AKa 24/20, zaskarżony wyrok w części dotyczącej wskazanego oskarżonego utrzymał w mocy.

Kasację od powyższego wyroku wniósł obrońca skazanego, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy uznał kasację wywiedzioną przez obrońcę oskarżonego D. B. za częściowo zasadną i uchylił zaskarżony wyrok w odniesieniu do tego skazanego w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 28 października 2019 r., sygn. akt III K 80/19, w zakresie czynów przypisanych wyżej wymienionemu w pkt D ppkt 2,3,4 i 5 części dyspozycyjnej tego wyroku i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy zakwestionował rzetelność kontroli odwoławczej i naruszenie przez Sąd Apelacyjny, w trakcie jej przeprowadzania, wymogów art. 433 § 2 k.p.k., zwłaszcza odnośnie rozpoznania zarzutów dotyczących ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, zaakceptowanych w toku kontroli instancyjnej przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku, dotyczących świadomości skazanego D. B. co do celów wyjazdów do H. z Ł. L. oraz jego wiedzy, iż ich celem są narkotyki, a także co do ilości przewożonych substancji psychotropowych i ich przeznaczenia.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, po ponownym rozpoznaniu apelacji złożonej przez obrońcę D.B., wyrokiem z dnia 29 listopada 2022 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 114/22, zmienił zaskarżony wyrok w stosunku do wyżej wymienionego oskarżonego w ten sposób, że

1. w pkt D ppkt 2 uznał go za winnego tego, że w okresie od 13 do 14 stycznia 2018 r., wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, chcąc aby Ł. L. działający wspólnie i w porozumieniu z M. S., dokonał przestępstwa wewnątrzwspólnotowego nabycia znacznej ilości narkotyków, swoim zachowaniem ułatwił w/w jego popełnienie w ten sposób, że kierował samochodem na trasie z B. w kierunku H., gdzie po dotarciu do A. Ł. L. nabył 100 gram kokainy płacąc 27 EUR za gram, a następnie obaj poruszając się w/w autem, w którym znajdowały się te narkotyki, wjechali do P. przez przejście graniczne w Ś., a docelowo przyjechali do B., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy

kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne w sprawie [...] Sądu Rejonowego w B., tj. winnego popełnienia czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i na podstawie tych przepisów skazał go;

2. w pkt D ppkt 3 uznał go za winnego tego, że w okresie od 09 marca do 10 marca 2018 r., wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, chcąc, aby Ł. L., działający wspólnie i w porozumieniu z M. S., dokonał przestępstwa wewnątrzwspólnotowego nabycia znacznej ilości narkotyków, swoim zachowaniem ułatwił jego popełnienie w ten sposób, że kierował samochodem osobowym marki [...] o nr rej. [...] na trasie z B. w kierunku H., gdzie po dotarciu do A. Ł. L. nabył 200 gram kokainy płacąc 30 EUR za gram, a następnie obaj poruszając się w/w autem, w którym znajdowały się te narkotyki, wjechali do P. przez przejście graniczne w Ś., a docelowo przyjechali do B., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne w sprawie [...] Sądu Rejonowego w B., tj. winnego popełnienia czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i na podstawie tych przepisów skazał go;

3. w pkt D ppkt 4 uznał go za winnego tego, że w okresie od 27 do 28 kwietnia 2018 r., wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, chcąc, aby Ł. L., działający wspólnie i w porozumieniu z M. S., dokonał przestępstwa wewnątrzwspólnotowego nabycia znacznej ilości narkotyków, swoim zachowaniem ułatwił jego popełnienie w ten sposób, że kierował samochodem osobowym marki [...] o nr rej. [...] na trasie z B. w kierunku H., gdzie po dotarciu do A. Ł. L. nabył 200 gram kokainy płacąc 28 EUR za gram, a następnie obaj poruszając się w/w autem, w którym znajdowały się te narkotyki, wjechali do P. przez przejście graniczne w Ś., a docelowo przyjechali do B., przy czym czynu tego opuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne w sprawie [...] Sądu Rejonowego w B., tj. winnego popełnienia czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i na podstawie tych przepisów skazał go;

4. w pkt D ppkt 5 uznał go za winnego tego, że w okresie od 28 do 29 czerwca 2018 r., wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, chcąc, aby Ł. L., działający wspólnie i w porozumieniu z M. S., dokonał przestępstwa

wewnątrzwspólnotowego nabycia znacznej ilości narkotyków, swoim zachowaniem ułatwił jego popełnienie w ten sposób, że kierował samochodem osobowym marki [...] o nr rej. [...] na trasie z B. w kierunku H., gdzie po dotarciu do A. Ł. L. nabył 300 gram kokainy płacąc 28 EUR za gram, a następnie obaj poruszając się w/w autem, w którym znajdowały się te narkotyki, wjechali do P. przez przejście graniczne w Ś. a docelowo przyjechali do B., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne w sprawie [...] Sądu Rejonowego w B., tj. winnego popełnienia czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i na podstawie tych przepisów skazał go.

Na podstawie art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 33 § 1 i 3 w zw. z art. 91 § 1 k.k. za przestępstwa z pkt 1-4 sąd odwoławczy wymierzył mu karę 3 (trzech) lat pozbawienia wolności oraz 200 (dwustu) stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 30 (trzydziestu) złotych. W pozostałym zakresie utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od tego wyroku ponownie wywiódł obrońca skazanego, zarzucając:

1. rażącą obrazę prawa procesowego, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, przez naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegające na nierozważeniu zarzutu punktu 2, 3 pkt a i punktu 4 apelacji i nie odniesienie się do zebranego w sprawie materiału dowodowego w kontekście wyjaśnień złożonych przez D. B., M. S. i Ł. L., którym Sąd Apelacyjny nie dał wiary jedynie z tego powodu, iż kwestionowana w nich był kwestia świadomości D. B. co do prawdziwych powodów wyjazdów Ł. L. do H., z pominięciem okoliczności powołanych w apelacji dotyczących:

- a) prowadzonej w sprawie kontroli operacyjnej, której wyniki w najmniejszym stopniu nie wskazują na świadomość D. B. co do celu wyjazdu Ł. L. do H.,
- b) braku dowodów na to, aby D. B. czynnie współdziałał w zamawianiu kokainy, czynnościach związanych z jej przekazywaniem w A.,
- c) niedających się usunąć wątpliwości dotyczących świadomości D. B. co do powodów wyjazdów do A. Ł. L. wynikających z braku dowodów jednoznacznie wskazujących na tę okoliczność i zastąpienia ich przypuszczeniami opierającymi się wyłącznie na zasadach doświadczenia życiowego i logiki, które w niniejszej sprawie

sprowadzają się do snucia niczym nieuzasadnionych przypuszczeń, co więcej opartych na jednoznacznych zaprzeczeniach D. B., M. S. i Ł. L. co do wiedzy D. B. dotyczącej powodów wyjazdów do H.

Autor kasacji w konkluzji wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, zaś przed Sądem Najwyższym wniósł ewentualnie o uniewinnienie D. B.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w Łomży wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej i stanowisko to popart uczestniczący w rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Krajowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jako zasadna, z przyczyn szczegółowo wskazanych poniżej, musiała skutkować uchyleniem w zaskarżonej części wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku i przekazaniem sprawy w tym zakresie temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Słusznie wskazał skarżący przed Sądem Najwyższym, że istotą zagadnienia w przedmiotowej sprawie jest brak dowodów, a tym samym ich błędna ocena, która doprowadziła oba sądy do uznania istnienia świadomości D. B., co do celu wyjazdów do H. i jego roli w tych wyjazdach. Rację ma obrońca, że nawet jeśli w sprawie istnieje możliwość, że oskarżony jest winny i że posiadał zarzucaną mu w chwili czynów świadomość i zamiar, to jednak powyższe przypuszczenia, nie poparte wystarczającymi dowodami, nie pozwalają na skazanie go w rozpatrywanej sprawie.

Odnosząc się do poczynionych w sprawie ustaleń warto przypomnieć, że wyrokiem Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 28 października 2019 r., w sprawie o sygn. akt III K 80/19, D. B. został skazany za czyn z art. 62 ust.1 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za 4 czyny zakwalifikowane z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 56 ust. 3 u.p.n. w zb. z art. 55 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 64 § 1 k.k., polegające na uczestniczeniu w obrocie poprzez nabycie za granicą RP na terytorium państwa członkowskiego UE, wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, znacznej ilości narkotyków oraz przewiezieniu ich do Polski (wewnątrzwspólnotowe

nabycie) celem sprzedaży, gdzie sąd meriti zamiast zarzucanej skazanemu D. B. formy współsprawstwa przyjął formę pomocnictwa.

Ponownie rozpoznając omawianą sprawę, po częściowym uchyleniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku przez Sąd Najwyższy, Sąd Apelacyjny w Białymstoku, wyrokiem z dnia 29 listopada 2022 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 114/22, zmienił zaskarżony wyrok w stosunku do D. B. poprzez wyeliminowanie z podstawy prawnej wszystkich 4 ww. czynów art. 56 ust. 3 u.p.n. ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, który dotyczy wprowadzenia do obrotu środków odurzających, substancji psychotropowych, słomy makowej lub nowych substancji psychoaktywnych albo uczestniczenia w takim obrocie, przy znacznej ilości tych środków. Zdaniem sądu odwoławczego, sąd I instancji słusznie też przyjął, że jego zachowanie winno być zakwalifikowane jako pomocnictwo, bo pomocnicza była jego rola w przestępczym przedsięwzięciu współoskarżonych, co przekonująco umotywował. Jednak zdaniem Sądu Apelacyjnego w przypadku oskarżonego można jedynie mówić o pomocnictwie do przestępstwa wewnątrzwspólnotowego nabycia znacznej ilości narkotyków, a dalej idące ustalenia, że swoim zamiarem obejmował także wprowadzanie tych narkotyków do obrotu, w świetle okoliczności sprawy, nie znajdują uzasadnienia.

Na obecnym etapie postępowania, skarżący stawia w kasacji zarzut wadliwej kontroli odwoławczej, przez naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegające na nierozważeniu zarzutu z punktu 2, 3 pkt a i punktu 4 apelacji i nie odniesienie się do zebranego w sprawie materiału dowodowego w kontekście wyjaśnień złożonych przez D. B., M. S. i Ł. L., którym Sąd Apelacyjny nie dał wiary jedynie z tego powodu, iż kwestionowana w nich była świadomości D. B. co do prawdziwych powodów wyjazdów Ł. L. do H., z pominięciem okoliczności powołanych w apelacji dotyczących:

- a. prowadzonej w sprawie kontroli operacyjnej, której wyniki w najmniejszym stopniu nie wskazują na świadomość D. B. co do celu wyjazdu Ł. L. do H.,
- b. braku dowodów na to, aby D. B. czynnie współdziałał w zamawianiu kokainy, czynnościach związanych z jej przekazywaniem w A.,

c. niedających się usunąć wątpliwości dotyczących świadomości D. B. co do powodów wyjazdów do A. Ł. L. wynikających z braku dowodów jednoznacznie wskazujących na tę okoliczność i zastąpienia ich przypuszczeniami opierającymi się wyłącznie na zasadach doświadczenia życiowego i logiki, które w niniejszej sprawie prowadzą się do snucia niczym nieuzasadnionych przypuszczeń, co więcej opartych na jednoznacznych zaprzeczeniach D. B., M. S. i Ł. L. co do wiedzy D. B. dotyczącej powodów wyjazdów do H.

Jak to wielokrotnie zauważał już Sąd Najwyższy, zrealizowanie obowiązków wynikających z treści art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. wymaga nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, lecz także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z tych zarzutów oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach, argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty zawarte we wniesionym środku odwoławczym za zasadne bądź też za bezzasadne. Do naruszenia tych przepisów może więc dojść nie tylko wtedy, gdy sąd drugiej instancji pomija w swoich rozważaniach zarzuty zawarte w apelacji, lecz również wtedy, gdy analizuje je w sposób odbiegający od standardów kontroli instancyjnej lub wręcz ogranicza się do ogólnikowego stwierdzenia, że zarzut jest zasadny lub że jest niezasadny (zob. wyrok SN z dnia 15 kwietnia 2021 r., III KK 424/20).

Rozpatrując kasację wniesioną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, należy dokonać oceny, czy sąd ten w sposób wyczerpujący odniósł się do zarzutów apelacyjnych i wykazał, jakie ustalone okoliczności i dowody dały podstawę do przyjęcia, że skazany D. B. miał świadomość swojej roli w wyjazdach organizowanych do H. Sąd odwoławczy ustalił bowiem, że D. B. miał świadomość co do celu wyjazdów do H. oraz znacznej ilości narkotyków. Zdaniem sądu odwoławczego, oskarżony swoim zachowaniem, jako kierowca samochodu osobowego, pomagał w popełnieniu przypisanego mu w wyroku czynu, w ten sposób, że chcąc, aby Ł. L. działając wspólnie i w porozumieniu z M. S., dokonali przestępstwa nabycia za granicą RP, wbrew przepisom ustawy, znacznej ilości narkotyków oraz przewiezienia ich do P., swoim zachowaniem ułatwił im to.

Prokurator w odpowiedzi na kasację stwierdził, że: „*Sąd Apelacyjny w Białymstoku nie uchylił się od oceny kwestii świadomości skazanego D. B. co do jego*

udziału w przestępczym procederze. Sąd II instancji wskazał, że Sąd Okręgowy w Białymstoku prawidłowo ocenił wyjaśnienia skazanego D. B. i podzielił ustalenie, że nie zasługują na wiarę jego tłumaczenia co do jego wiedzy odnośnie do celu jego wyjazdów z Ł. L. do H.”. Oskarżyciel publiczny wskazał nadto, że: „Sąd Apelacyjny w Białymstoku wbrew twierdzeniom skarżącego poddał wnikliwej analizie zarówno wyjaśnienia złożone przez skazanego D. B. w toku postępowania przygotowawczego i sądowego, jak i okoliczności, w których zostały one złożone. Nadto treść przedmiotowych wyjaśnień została skonfrontowana z pozostałym materiałem dowodowym, w tym z wyjaśnieniami innych oskarżonych, zaplanowanym wyjazdem do H., jaki miał miejsce w dniu 24 sierpnia 2018 r. a w którym uczestniczyli M. S. i M. P., niezwłocznym kontaktem Ł. L. z D. B. po powzięciu informacji o zatrzymaniu M. S. i P., co wykazała przeprowadzona kontrola operacyjna (k. 977v), czasem zatrzymania D. B. i M. S. (k 2372v - 2374 uzasadnienia), a następnie poddana stosownej ocenie (...). Dodatkowo wbrew twierdzeniom obrońcy pojawiające się w sprawie wątpliwości zostały rozstrzygnięte na korzyść skazanego D. B., co skutkowało zmianą kwalifikacji prawnej przypisanych mu czynów”.

Mając na uwadze argumentację oskarżyciela publicznego, wskazać należy, że sąd odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdził, że: *„Inaczej niż przedstawia to obrońca, ustalając stan faktyczny sąd I instancji rozważał okoliczności wynikające nie tylko z wyjaśnień oskarżonego D. B., ale i innych dowodów, w tym wyjaśnień współoskarżonych Ł. L. i M. S.. Sąd I instancji dokonał szczegółowej i wnikliwej analizy wyjaśnień oskarżonego D. B., które ocenił zgodnie z regułami określonymi w dyspozycji art. 7 k.p.k. Sąd I instancji prawidłowo ocenił wyjaśnienia D. B. i słusznie uznał, że nie zasługują na wiarę jego tłumaczenia co do jego wiedzy odnośnie celu jego wyjazdów z Ł. L. do H.”.*

Następnie Sąd odwoławczy dokonał wnikliwej analizy wyjaśnień oskarżonego D. B., wskazując, że oskarżony, kiedy w dniu 4 lutego 2019 r. o godz. 9.20 był po raz pierwszy przesłuchiwany w toku śledztwa, nie przyznając się do stawianych zarzutów, odmówił składania wyjaśnień. Podczas kolejnych przesłuchań, w obecności obrońcy, wskazywał na udział w wyjazdach za granicę jakiejś trzeciej osoby. Z kolei na rozprawie przed sądem oskarżony stwierdził, że jeździł tylko z Ł.

L., i „tak jakoś pod wpływem emocji powiedział jeszcze o jednej osobie, której nie było”.

Oceniając wyjaśnienia oskarżonego, zdaniem sądu odwoławczego, sąd I instancji trafnie zauważył, że gdyby oskarżony D. B. rzeczywiście nie wiedział po co jego kolega jedzie do H., to po przedstawieniu zarzutów nie próbowałby mataczyć, przedstawiać nieprawdziwego przebiegu zdarzeń.

Jak widać z poczynionych ustaleń, istotnym powodem uznania przez sąd pierwszej instancji, że skazany D. B. wiedział po co Ł. L. jedzie do H., było jego mataczenie we wstępnej fazie postępowania (s. 27 uzasadnienia Sądu Okręgowego). Sąd I instancji skupił się wyłącznie na wykazaniu, że D. B. nie można przypisać współsprawstwa, a wyłącznie pomocnictwo w dokonaniu wewnątrzwspólnotowego przewozu środków psychotropowych. W uzasadnieniu swojego orzeczenia Sąd Okręgowy podkreślił, że *„D. B. nie można powiązać dowodowo ani z użytkowaniem telefonów służących do zagranicznych kontaktów w celu nabycia kokainy, ani z wypożyczeniami aut, czy też braniem udziału w uzgodnieniach dotyczących tych kwestii. Skoro Ł. L. ceny środka odurzającego konsultował ze swoim „wspólnikiem biznesowym” (k. 992v), a jej dostawca 10.04.2018 r. pisał „A ty pogadaj ze swoim kolegą” (k. 993), to nie można uznać, że nabywców tego narkotyku było więcej niż dwóch. D. B. traktowany jest przez Ł. L. jako kierowca, a nie wspólnik w narkotykowym „interesie” (k. 994v: „obciąłem cię odwiedzić, ale mój kierowca musi iść do pracy”). To Z M. (zdrobnienie od imienia M.) ten drugi miał „wspólny hajs i kasę w sejfie” (k. 968v i 971)” (s. 27-28 uzasadnienia).*

Tym samym kwestia świadomości oskarżonego D. B. odnośnie do powodów podróży wspólnie ze współoskarżonymi, w rzeczywistości pozostała poza polem rozważań Sądu Okręgowego. Tę oczywistą lukę uzasadnienia po raz kolejny stara się wypełnić sąd odwoławczy, zasadami racjonalnego rozumowania, doświadczenia życiowego i logiki.

Sąd odwoławczy, odnosząc się częściowo do kwestii podnoszonych przez obrońcę, pominął w swoich rozważaniach argumenty zaprezentowane przez obrońcę w uzasadnieniu apelacji, w których zwrócił on uwagę na okoliczności w jakich doszło do pierwszego przesłuchania skazanego. Skarżący słusznie wskazał, że oskarżony znał powody zatrzymania pozostałych oskarżonych, wiedział dlaczego sam został

zatrzymany i jakie ma postawione zarzuty. Zatem w momencie składania wyjaśnień miał z pewnością świadomość tego, że faktycznie jeździł z Ł. L. do H. po narkotyki. Powyższe nie przesądza jednak, na co wskazuje skarżący w kasacji, że już w chwili wyjazdów do H. D. B. miał świadomość celu tych wyjazdów. Nie można wykluczyć, że wymieniony oskarżony mógł taką świadomość powziąć już po zdarzeniu, np. w chwili aresztowania M. S. lub w momencie postawienia mu zarzutów. Dlatego wyjaśnienia D. B. i ich zmiana nie muszą oznaczać, jak uznał sąd odwoławczy, że „wiedział w czym pomagał”, a nie w czym rzekomo miał pomagać. Poza tym nie wykluczono, że cel wyjazdu związany z kupnem i oglądaniem samochodów, który podawał oskarżony, nie był zgodny z jego wiedzą, nawet jeśli nie pokrywał się z rzeczywistością. Także argument sensu ekonomicznego wyjazdów, nie przesądza, wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, istnienia po stronie oskarżonego świadomości co do celu wyjazdów do H. oraz znacznej ilości narkotyków.

Podkreślić trzeba, że w przedmiotowej sprawie nie ma dowodów bezpośrednich wskazujących na świadomość D. B. w zakresie celu wyjazdów do H. Zaprzeczają temu wszyscy oskarżeni, nie potwierdzają tego także materiały z kontroli operacyjnej, jak też jakiegokolwiek inne dowody. Jak zauważył sąd odwoławczy, Ł. L. przyznał się do tego, że „organizował te przemyty” i przewoził kokainę, „korzystając z pomocy D. B., który nie wiedział w jakim celu tam się udajemy”. Stwierdził, że w trakcie transakcji zakupu ten zostawał w aucie i nie był świadomy tego, co się dzieje, „na 100 procent nie wiedział, że jedziemy po kokainę” (k. 589-590). Podobnie M. S. utrzymywał, że „...z wiedzy przekazanej mu przez Ł. L. wynikało, że D. B. nie miał pojęcia po co jeździ (k.1039), L. nigdy nie powiedział mu po co jeździ do H.” (k. 1074).

W przeciętnym procesie poszlaki wzmacniają (albo nie) przekonanie co do dowodów bezpośrednich. Czasem jednak, sąd w procesie dysponuje samymi poszlakami, mamy wówczas do czynienia z procesem poszlakowym, co dotyczy także przedmiotowej sprawy. Przyjmuje się, że wtedy poszlaki muszą tworzyć logiczną całość, tylko zamknięty łańcuch poszlak pozwala na przyjęcie w sposób niewątpliwy faktu głównego. Sąd osiągnąć powinien stan przekonania równego pewności co do domniemanego przebiegu zdarzenia (zob. wyrok SN z dnia 13 października 2020 r., III KK 317/19).

Przechodząc do ustaleń sądu odwoławczego w zakresie winy oskarżonego nieodzownym staje się przypomnienie, że pomocnictwo z art. 18 § 3 k.k. może zostać popełnione w zamiarze bezpośrednim bądź ewentualnym. Zamiar ten nie może być dorozumiany, ale musi być pewny, udowodniony, by takiemu sprawcy móc przypisać pomoc innej osobie w dokonaniu czynu zabronionego. Dodatkowo zamiar pomocnika powinien być odniesiony do wszystkich znamion strony przedmiotowej pomocnictwa. Udzielający pomocy musi obejmować świadomością to, że podejmując określone czynności lub nie wykonując ciążącego na nim obowiązku niedopuszczenia do popełnienia czynu zabronionego, ułatwia w ten sposób innej osobie popełnienie czynu zabronionego. (zob. wyrok SN z dnia 11 lipca 2023 r., III KK 164/23). Stąd nie wystarczy udowodnić, że od strony przedmiotowej działanie danej osoby obiektywnie ułatwiło sprawcy dokonanie konkretnego przestępstwa, co niewątpliwie miało miejsce w przedmiotowej sprawie (zob. wyrok SN z dnia 10 sierpnia 2022 r., II KK 540/21).

Uzasadniając stan świadomości D. B. Sąd Apelacyjny, jako sąd odwoławczy stwierdził, co następuje: *„Zdaniem Sądu Apelacyjnego, wymowa okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego, ocenionych zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, jest jednoznaczna i nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że oskarżony D. B. doskonale wiedział jaki był cel wyjazdów do H. Podkreślić należy, że były to cztery wyjazdy w przeciągu niespełna 6 miesięcy, wyjazdy te były bardzo krótkie - do A. i z powrotem, bo Ł. L. zależało na jak najszybszym odbyciu tych podróży, odbywały się wynajmowanymi z wypożyczalni samochodami, musiały więc być odpłatne, bo nie miały przecież charakteru turystycznego. Skoro zaś te wyjazdy miały być odpłatne, to oczywistym jest, że ilość przemycanych narkotyków musiała być znaczna i oskarżony D. B. doskonale to wiedział, jak też wiedział jakiego rodzaju narkotyki przemycają. Dodać też należy, że w tego rodzaju nielegalnym procederze, jak wskazują zasady doświadczenia życiowego, nie biorą udziału przypadkowe osoby, a osoby zaufane i taką osobą był, z pewnością, oskarżony D. B., który jest bratem ciotecznym W. D., a tą była konkubina M. S. Celem tych wyjazdów wcale nie był zakup samochodów, jak sugerował D. B., bo takiego celu wyjazdu w ogóle nie wskazywał Ł. L. i żadnego samochodu nie kupili (...). Oskarżony D. B. wiedział po co jadą do H., bo trudno*

racjonalnie wytłumaczyć, że wyraża zgodę na cztery, bardzo krótkie podróże do Holandii, nie znając celu ich celu”.

Zdaniem Sądu Najwyższego powyższa argumentacja nie jest przekonująca. W rozpatrywanej sprawie ani sąd I instancji, ani sąd odwoławczy, nie wykazał, że oskarżony D. B., kierując samochodem osobowym do H., obejmował swoją świadomością wszystkie znamiona przypisanego mu przestępstwa w formie pomocnictwa, tj. celu wyjazdów do H., znacznej ilości narkotyków oraz swojej roli. **Przypuszczenia odnośnie możliwości popełnienia przestępstwa ocenione zgodnie z zasadami prawidłowego rozumowania oraz wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego, nie poparte dowodami, nie mogą stanowić wystarczającej podstawy skazania. Przy braku dowodów bezpośrednich, a zatem w procesie poszlakowym, przekonanie co do faktu głównego powinno osiągnąć stan pewności. Nie dające usunąć się wątpliwości należy rozstrzygać zgodnie z zasadą domniemania niewinności i *in dubio pro reo* (art. 5 § 2 k.p.k.).**

Podsumowując dotychczasowe rozważania trzeba podkreślić, że Sąd Apelacyjny nie sprostął wymogom rzetelnej kontroli odwoławczej. Zarzut podniesiony w apelacji w punkcie 2, kwestionujący ustalenia faktyczne dotyczące świadomości D. B. co do prawdziwych powodów wyjazdów do H. oraz ilości przewożonych do P. narkotyków, w dalszym ciągu nie został w sposób prawidłowy rozpoznany, albowiem sąd odwoławczy oparł się w tym zakresie nie na materiale dowodowym, ale na przypuszczeniach i hipotezach. Podobnie zarzuty zawarte w apelacji w punkcie 3 pkt a i w punkcie 4 zostały rozpoznane w sposób nierzetelny i pozorny. Sąd odwoławczy dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego nie rozważył wszystkich istotnych okoliczności sprawy, zwłaszcza w postaci wyjaśnień podejrzanego D. B., jak również wyjaśnień M. S. i Ł. L. w kontekście pozostałego materiału dowodowego. Powyższe procedowanie doprowadziło do rażącego naruszenia przepisów prawa, które skutkowało skazaniem D. B.

W rozpatrywanej sprawie doszło zatem do przeniknięcia uchybień pierwszoinstancyjnych do postępowania odwoławczego, albowiem sąd odwoławczy przeprowadził nienależytą kontrolę instancyjną i zaakceptował, w części utrzymanej w mocy, orzeczenie sądu pierwszej instancji, pomimo że dotknięte jest ono wadami,

na które zwrócono uwagę w zwykłym środku odwoławczym (zob. postanowienie SN z dnia 30 sierpnia 2022 r., I KK 236/22).

Mając powyższe na względzie, zaskarżony wyrok należało uchylić i sprawę oskarżonego D. B. przekazać w zaskarżonej części Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W tym stanie rzeczy, sąd odwoławczy powinien rozważyć w sposób rzetelny całość zarzutów i argumentacji przedstawionej w zwykłym środku odwoławczym oraz jeszcze raz przeprowadzić kompleksową ocenę materiału dowodowego, z uwzględnieniem wskazówek Sądu Najwyższego. Powyższe może doprowadzić zarówno do potwierdzenia wyciągniętych już wniosków, jak i oceny odmiennej od dotychczasowej. W przypadku zaktualizowania się takiej konieczności, o prawidłowości kontroli odwoławczej dowodzić powinno sporządzone we właściwy sposób uzasadnienie (art. 457 § 3 k.p.k.).

Na zakończenie dodać wypada, że z uwagi na treść sentencji wyroku Sądu Najwyższego, nie było podstaw do zamieszczania w tym wyroku rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Tego rodzaju rozstrzygnięcie zamieszcza się jedynie w wyroku kończącym postępowanie (art. 626 § 1 k.p.k.). Takiej cechy nie ma wyrok Sądu Najwyższego uchylający zaskarżone orzeczenie i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania.

Mając na uwadze przedstawione wyżej argumenty, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

[PGW]

[ał]